

այլ թաթար լեզուի քըռ բլուր կամ լեռ բառէն։  
Եւ յիրաւի, եթէ մէկը ուշի ուշով քննէ թերակըզ-  
ւոյս պատմական ընթացքը, և հետադօտ ակնարկ  
մի տայ, այժմեան Հին-Ղրիմ քաղքին դրիցը և  
ապա սակաւ մի տեղեկութիւն ունենայ թաթարաց  
լեզուին, կարծեմ դժուարութիւն չի կրել հաւա-  
նելու մեր տուած մեկնութեան։

Թաթարաց պատմութիւնը մեզ կ'աւանդէ որ՝  
զկնի մահուան Խփչաղաց նշանաւոր Բադու խա-  
նին 1255 ին, յաջորդել է նմա ի խանութեան Բե-  
րեկա կամ Բուրգա<sup>1</sup>։ սորա յաջորդը Մանգութի-  
մուր, ի կենդանութեան կը բաժանէ իւր խանու-  
թիւնը ժառանգաց մէջ։ այս առթիւ այժմեան  
Հին-Ղրիմ (առ Գենուացուլք Սուրդաթ) նոյն և  
ծովահայեացն Կաֆա, մասն կամ ժառանգութիւն  
կ'ինկնան Օրան-Թիմուրի։ այս բաժանմունքը կը  
պատահի 1266 փրկչական թուականին։ Սորա՝  
Օրան-Թիմուրի իշխանութեան միջոց առաջին ան-  
գամ ի պատմութեան կը լսուի Քըռքմ բառը,  
յատկացեալ տեղւոյ, այն է Աղարմըլ լերին ստորոտը  
չինուած քաղաքին, այլ ոչ բովանդակ թերակըզւոյն։  
որոյ վերջը յատկացել է Ղրիմ անունը, փոխանակ  
Տաւրիոյ։

Աղարմըլ (սպիտակափառ) լերին ստորոտը զըտ-  
նուած քաղաքը, չըլապատուած է անտառազարդ  
բլուրներով։ օդը առողջարար, ջուրը քաղցրահամ  
մեր ձեռագրին Ղաիմ լեռնամիջի բացատրութիւնը,  
շատ յարմարաւոր է։

Արդ մեք կ'ենթադրեմք որ հայկական Ս. Խա-  
չին և Գենուացւոց Սուրդաթի՝ նոր իշխեցողը Օ-

1. Ըստ աղբային պատմչաց։